

HISZEM VAGY TUDOM?

További olvasnivaló a kiadó kínálatából:

Giorgio Agamben: *A profán dicsérete*

Alister McGrath: *Tudomány és vallás*

Kutrovácz Gábor - Láng Benedek - Zemplén Gábor:

A tudomány határai

Láng Benedek: *Mágia a középkorban*

Julien Ries: *A hívő ember a zsidó, a keresztény és az iszlám vallásban*

Julien Ries: *A szent antropológiája*

HISZEM VAGY TUDOM?

Vitaestek
hit és tudomány viszonyáról

Szerkesztette
Dombi Péter

TYPOTEX

Budapest, 2008

A könyv megjelenését a Nemzeti Kulturális Alap
- Oktatási és Kulturális Minisztérium támogatta.

© Dombi Péter, Typotex, 2008

ISBN 978 963 9664 97 5

Témakör: *tudomány, vallás*

Kedves Olvasó!

Önre gondoltunk, amikor a könyv előkészítésén
munkálkodtunk. Kapcsolatunkat szorosabbra fűzhetjük,
ha belép a *TypoKlubba*, ahonnan értesülhet
új kiadványainkról, akcióinkról, programjainkról,
és amelyet a *www.typotex.hu* címen érhet el.

Honlapunkon megismerkedhet kínálatunkkal is,
egy-egy könyveinknél pedig új fejezeteket, bibliográfiát,
hivatkozásokat találhat, illetve az esetlegesen
előforduló hibák jegyzékét is letöltheti.

Észrevételeiket a *velemeney@typotex.hu* e-mail
címen várjuk.

Kiadja a Typotex kiadó, az 1795-ben alapított
Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.

Felelős kiadó: Votisky Zsuzsa

Felelős szerkesztő: Laik Eszter

Műszaki szerkesztő: Iharos Csilla

A borítót Tóth Imre montázsa alapján Tóth Norbert tervezte.

Terjedelem: 9,5 (A/5) ív

Készült a pécsi Bornus Nyomdában.

Felelős vezető: Borbély Tamás

ELŐSZÓ

Különböző kulturális, etnikai, politikai törésvonalak mentén polarizált közösségeinkben ritkák az olyan alkalmak, amikor eltérő szakmai vagy világnézeti háttérrel rendelkező szakemberek a párbeszédnek, egymás megismerésének őszinte igényével ülnének le beszélgetni egymással. A keresztény hitet és a tudományt is érintő kérdések kapcsán ráadásul sok laikus hívő és ateista vagy agnosztikus világnézetű tudós nem is érti vagy tagadja egy ilyen eszmecsere értelmét. Megdöbbenően sokszor hallhatók olyan megjegyzések, hogy vajon mi jó származhat a tudomány képviselőinek az egyháziakkal folytatott párbeszédéből, vagy hogy mi közünk lehet nekünk, hívőknek olyan tudósokhoz, akik esetleg el sem tudják fogadni az egyház létezésének alapját.

Pedig *a hittel és az ésszel* történő megismerés sokkal kevésbé választható szét, mint ahogyan azt első

ránézésre gondolnánk. Elég csak arra gondolni, hogy a teológiai és a természettudományok egyaránt fogékonyak a filozófia, az ismeretelmélet kérdései iránt. A kereszténység teljes történetén végigfut a hit és a tudás viszonyának vizsgálata, a hittudomány pedig az újkori tudományos forradalom óta előszeretettel használja fel más szaktudományok módszereit és eredményeit (vagy reflektál azokra), legyen szó akár a történelemtudományról, a szociológiáról, a pszichológiáról vagy a természettudományokról. Konkrét példákat, felfedezéseket lehetne sorolni a régészet, a filológia vagy akár az elméleti fizika területéről, melyek jelentős teológusokat készítettek reflexióra vagy korábbi nézeteik revideálására.

A hit és a tudomány közti összekötő kapcsot azonban nem csak ez jelenti. A huszadik században mint ha kicsit elfelejtettük volna, hogy mi mindannyian: hívők, tudósok (beleértve a hívő tudósokat is), ateisták, laikusok stb. ugyanannak a közösségnek vagyunk tagjai. Egyre több jel figyelmeztet manapság arra, hogy ezt az akár helyi szinten, akár globálisan megélt közösséget óhatatlanul is érintik azok – úgy a lakóhelyünket, mint a világot alapjaiban megváltoztató – gazdasági, társadalmi, ökológiai folyamatok, amelyek egyre nagyobb sebességgel gyűrűznek be életünkbe, és amelyekre mind a hit, mind a tudomány eszközeivel magyarázatot, választ, viszonyulást

próbálunk találni. És ezen a ponton elengedhetetlen és megkerülhetetlen a vallásos és a tudományos közösségek párbeszéde, legyen szó akár a genetikai kutatások etikai normáinak felállításáról, az éhezés enyhítésének lehetőségéről génmanipulált élelmiszerek felhasználásával, a Földet fenyegető klímakatasztrófáról vagy akár a közelmúltban Európában is föllángolt neokreacionista vitáról.

Ezekben a dolgokban segíthet eligazodni ez a kötet, mely a Szegedi Tudományegyetemen, illetve a Bécsi Magyar Diákok Egyesületének tagjai előtt az elmúlt 7-8 évben megrendezett vitaestek és egy előadás anyagát tartalmazza. A vitapartnerek: teológusok, filozófusok, természet- és társadalomtudósok, akik a hit és a tudomány legkülönbözőbb határterületeiről folytattak párbeszédet. A kötet elején található általánosabb, filozófiai jellegű kérdésektől haladva egyre konkrétabb problémák kerülnek elő a bio- és a szociális etika, az ökológia és a globális folyamatok témakörei közül. Az elhangzottak időszerepuségét illusztrálja, hogy még a legkorábban, a nyolc évvel ezelött elhangzott vitaestek anyagát is meglepően kevés ponton kellett az azóta eltelt idő miatt aktualizálni.

A vitákon résztvevők a magyar egyházi és tudományos élet legnyitottabb, a párbeszédre leginkább kész képviselői. *Hiszem és tudom*, hogy azáltal, hogy

vállalták a kihívást, ami egy ilyen rendhagyó rendezvényben rejlik, fölbecsülhetetlenül sokat tettek szolidáris közösségek, egy nyitott társadalom és egy modern Magyarország kialakulásáért.

A kötet szerkesztése során ért minket a hír Weissmahr Béla jezsuita atya, szegedi és müncheni filozófiaprofesszor tragikusan hirtelen haláláról – néhány héttel azután, hogy a javított kéziratot néhány kedves és bátorító megjegyzés kíséretében visszaküldte. Őrizze ez a kötet az ő emlékét, elkötelezettségét hívók és nem-hívók, tudósok és laikusok, vagyis mindannyiunk közös céljai iránt.

2008 januárjában
Dombi Péter

TARTALOMJEGYZÉK

E. Szabó László – Weissmahr Béla:

Véletlen és teremtés, avagy kockázik-e az Isten? I. 11

Kampis György – Tóth Mihály:

Véletlen és teremtés, avagy kockázik-e az Isten? II. 39

Kókay József – Szónoky Miklós – Tóth Mihály:

Elmosta-e az özönvíz az evolúciót?
Darwinizmus és (neo)kreacionizmus 70

Bölcskei Gusztáv:

Hit és tudomány viszonya
protestáns etikai nézőpontból 95

Czeizel Endre – Somfai Béla:

Etika és genetika, avagy meddig és ne tovább? 116

Lányi András – Papp Sándor:

Ökológia és kereszténység 166

A résztvevőkről 201